

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjart külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

A megyei tisztújítás.

Vármegyénk rendkívüli közgyűlése a tisztújítás határnapját f. évi december hó 12-re tűzvéni ki, az alispán ur a következő meghívást intézte a megyei bizottság tagjaihoz:

Vármegyénk törvényhatósági bizottsága mai mapon tartott rendkívüli közgyűlésében elhatározta, hogy a vármegyei tisztviselők általános választása végett a tisztújító szék folyó évi december hó 12-én tartassék meg.

Tárgyai lesznek.

1., az 1886: XXI. t. cz. 82 § értelmében a kijelölt választmány 3 tagjának megválasztása,
2., az 1886 XXI. t. cz. 79 § értelmében hat évre, választás utján, a következő tisztviselői állomások betöltése:

az alispáni, főjegyzői, az I és II aljegyzői, a tiszt főügyészi, az árvászéki elnöki, az I és II árvászéki ülnöki, az árvászéki jegyzői, a főpénztárnoki, az ellenőri, — az alvinczi, balászfalvi, kis-enyedi, magyarigényi, marosújvári, nagyenyedi és verespataki járásokba. fősolgabírói és hét solgabírói állomáshnak.

A tisztújító szék, — melyre, mint az 1886 XXI. t. cz. 83 § értelmében jogosult bizottsági tagot ezenel tisztelettel meghívom, — irt napon d. e. 9 orakor kezdődik.

Nagyenyed 1889 november 30-án.

Csató János,
alispán.

Vizakna r. t. város előterjesztése a kis-enyedi solgabírói járás székhelyének Vizaknára helyezése tárgyában.

Tekintetes megyei törvényhatósági közgyűlés!

Midőn ns. Alsófehérmegyének solgabírói járásokra való osztásáról s a solgabírói székhelyek megállapításáról 1883. április 25-én, 37. közgyűlési jegyzőkönyvi szám alatt hozott szabályrendeletet a m. kir. belügyminister ur ó nagyméltósága 1883. május 23-ról 31004. szám alatt kelt magas rendelete által megerősítette az A) alatt másolatban tisztelettel ide mellékelt jegyzőkönyvi kivonat-tanúsítása szerint, az idézett szabályrendelet „azon kijelentés mellett hagyatott jóvá, miszerint a kisenyedi járás székhelyét megállapított Koneza községre nézve, azon esetben, ha Vizaknán egy új járásbírói fog felállítani a solgabírói székhely áthelyezése tekintetéből újabb megfontolás végett tárgyalás lesz tartandó”. Vizaknán az új járásbírói már negyedik esztendeje, hogy felállított, de a tekintetes megyei törvényhatóság a solgabírói székhelynek Koneza községből Vizaknára áthelyezése céljából a magas kir. kormány által elrendelt újabb tárgyalást még nem tartotta meg. Ez okból a fenn idézett kegyelmes ministeri rendelet alapján tisztelettel folyamodomik Vizakna város közönsége a tekintetes megyei törvényhatósági közgyűléshez, miszerint:

Méltóztassék ezen folyó évben 1889. évben tartandó általános tisztújítást megelőzőleg, és minden esetre a megyei tisztikar megválasztására kitűzendő közgyűlésen a választásokat megelőzőleg, a kisenyedi járás solgabírói székhelyének végleges elintézése, és megállapítása céljából újabb tárgyalást tartani, s ennek folytán a fennhagyással megerősített szabályrendelet vonatkozó pontját oda változtatni át, hogy a kisenyedi járás solgabírói szék helye Konezáról Vizaknára tétessek át, mind addig, míg Vizaknán kir. járásbírói lesz, a kisenyedi járás solgabírói szék helye Vizakna város legyen a következő indokok folytán:

1. A fenn A) betű alatt mellékelt ministeri leiratban az van elrendelve, hogy „a solgabírói székhelyek

megállapítását tárgyaló szabályrendelet azon kijelentés mellett hagyatik jóvá, hogy a kisenyedi járás székhelyét megállapított Koneza községre nézve azon esetben, ha Vizaknán egy új járásbírói fog felállítani, a solgabírói székhely áthelyezése tekintetéből újabb tárgyalás lesz tartandó” s ezen ministeri intézkedést. Alsófehérmegyéi tkes törvényhatósági közgyűlése Ngyenyeden 1883. évi október hó 8-án 91. szám alatt hozott határozatán „Örvendetes tudomásul veszi”, e szerint tehát a tkes törvényhatósági közgyűlés a solgabírói székhelynek Vizaknára leendő áthelyezését elvileg már 1883-ban határozatilag kimondotta, s most csak a tényleges áthelyezés volna elrendelendő.

2. A megyék háztartásáról szóló 1883-ik évi XV. t. cz. 16. § azt rendeli, hogy a járasok területe és székhelye a járásbírói területeivel és székhelyeivel lehetőleg megegyezően állapítandók meg — következőleg a kisenyedi solgabírói székhelyének Vizaknára áttétele által az idézett törvény kívánalmának megfelelő intézkedés tételik.

3. A kisenyedi járásban fekvő községek és lakosai érdekének sokkal inkább megfelel Vizakna, mint Koneza, mert Vizaknához a kisenyedi járásból 12 község 10.955 lélekkel, míg Konezához 6 község 6658 lélekkel van közelebb, s ha ahoz még azt vesszük, hogy a kisenyedi járásbeli községek közül egy-kettő kivételével az emporium Nagyszében, hová Vizaknán át lehet eljutni; az előny mindenesetre Vizakna részén van, azért nem csoda, sőt természetes, hogy azon solgabírói járás községeinek legnagyobb része több alkalommal nyilatkozott azon értelemben, — vajha a solgabírói székhely Vizaknára tétenék át.

4. Azon községekre nézve, melyeknek alkalmazhatóbb Vizakna, mint Koneza székhelyül, fennmarad azon, az idézett törvényen alapuló lehetőség, hogy más szomszéd járásba osztassanak be, a mint ez bíróságilag meg is történt midőn Kútfalva, Koneza és Drassó a vizaknai járásbírói felállítása alkalmával más járásbíróihoz csatoltatták magukat, a mi most is megtörténhetik, mert az 1883. évi XV. t. cz. a célszerű beosztást rendelte el.

5. A mostani székhelyen Koneza községben nincs

TÁRCZA.

Hadi képek.

Előőrsn.*
(Vége.)

Végre a türelem megkapta jutalmát. A vonatsozlop megérkezett. Persze hogy előbb az előőrtartaléknál állapodott meg és az ott táborozó három zászlóaljat ellátta mindennel, a mit csak az éhes katonák szíve kívánhat. A markotányos még zsemlyét is hozott. A 2 dik zászlóalj parancsnoka elég előrelátó volt, hogy a főőrsön álló négy század mind egyikétől a számvivő altisztet már jó eleve az előőrtartalékhoz rendelte, miután az élelmezőtiszt a künn levő négy század élelmezését egy-egy kocsi-ra rakatta, ezeket a számvivő altisztek könnyen a leg-rövidebb úton a megfelelő főőrs századjához vezették. Rövid idő múlva a főőrsök főőrtüzei barátságosan lobogtak. Fehér ritka füst finom fátorként terült el fölöttük és körülöttük felhangzott az a nyugzó beszélgetés, mely a főzés körül foglalatosskódó és az ételre nehezen váró legénységénél szokásos. Itt egy parancs, ott egy vig kurjantás, egy egy jóízű nevetés, és közbe-közbe hallani lehetett az „Állj! ki vagy?” megszólítást, melyet a készült-ség őrszeme kiáltott, és a „Járó!” feleletet, mely a jövevényektől adatott, a tábori őrsöket a főőrsről már nem lehetett látni, de az őrszemek „megállító” szava, mely hol erősebben, hol gyengébben hangzott tova, jelezte az irányt, a merre állottak. Nyugodtan tekinthettünk oda át az éj homályába merült erdők felé, melyek fölteréseink szerint előlünk az ellenséget elrejtik. Az előőrsök éber figyelme és kötelességű szolgálata biztosságot nyújt. A ki onnan felől hozzánk akarna lopozkodni, mindenütt lövésre kész puskákra, és harcra kész lövészekre bukkanna. Miután már jó ideje figyelmünket az ellenséges oldal kö-

*„A mi hadseregünk” című műből.

tötte, meg is feledkeztünk barátainkról. Tekintsünk csak hátra hol a mieink táboroznak. Nagyszerű kép tárul elénk. A mit egykoron béke idején, csendes dolgozószobánkban kék, vörös írónal vagy tussal a tórképre rajzoltunk, a mit egy-egy atlasz a hadtörténelmi munkák válatain színes négyszög alakú csapatjelzésekben tár elénk, a terepen táborozó nagyobb seregtest vetületi képe, most odalenn a völgyben igazán lángoló betűben fénylett elénk, mert a csoportokban táborozó csapatjelzések főző és tábor-tüzei világosan jeleztek az egyes táborhelyek hatásait.

Már délután láhattuk a táborba be bevonulu csapatok fegyvervillogását, — már estefelé hallottuk a mindinkább közeledő kocsioszlopok zörögét; de az esthomályában az apró csoportokba szétoszló csapatok és vonatsoportok el eltűntek szemünk elől. Most fényes megvilágításban újra feltűntek, — és ha egy ellenséges kém e magaslaton állhatna, a hol mi, majdnem három hadtestnek éjjeli táborozását leghívebben lerajzolhatná e „jól áttekinthető” képről;

Ez a csoport ideleenn, hozzánk legközelebb — ez, a mi ezredünk, ez az előőrtartalék. Ezek is főznek

Csak hogy ők már elkészültek vele, Nézze, mily tisztán kivethető a tábor alakja a tüzekről. A szél keletről jön, akkor a táborhelyek balra vannak, már t. i. tőlünk számítva. Jó mulatást, fiúk! Az ember oly jó szívet nézi és képzelet magában az embereket, ha tudja, hogy ezek „mieink, t. i. a mi ezredbelieink. Ott a másik falunál, — minek is hívják? — el tudja a manó ott, nem is hinné az ember hogy az előőrtartaléktól 3 km-terre van, — ott sűrűn táboroznak; ott balra, az egy ezred, egy, kettő... három zászlóalj, igen ők azok, a 70 esek ezek a mi dandárunkba valók: A másik dandár, az bizonyosan még hátrább van; azok a ritka, szétszórt látzó tűzek, azok a vonatok táborra.

Hogy is mondta a hadosztályparancsnok? — „A pataktól délre a 2. hadosztály.” — Csakugyan! ott a

hol az a sötét szalag látszik, tábortüzek nélkül, az a mo-csáros patak völgy feneké; és ezen túl amott már újra kezdődnek a tábortüzek, az a 2. hadosztály. Akár minden zászlóaljja meglehetne számlálni.

Jobbra balra a fény és árnyssallagokkal szeldelt területől, mely inkább mély, mint széles táblán 30.000 embernek szabad táborát ábrázolta, és melynek nyugalma fölött mi örködtünk, — mértföldekre koromsötét éj volt. Csak mesziről, e sötét területek tulsó oldaláról halvány fény világított, mint mikor éjnek idején a gyufának phosphorvége láng nélkül füstölve világít. Ott a mi szomszéd hadtesteink táboroznak.

Iát mit szól hozzá? — lám ez egy összpontosított hadsereg éji táborra, habár egyes seregrészek egy két napi járó földre táboroznak. De itt egy ragtató huszár hozza a parancsot, ott a tábori távirtdának egy nyomat-tyúja adja tovább, és holnap mindnyájan egy ponton valóssággal együtt leszünk. — Azért kellett ma oly óvatosan elbánni a vonatokkal; azért voltak kiküldönve a hűszárlító és markotányos kocsi, melyeknek csak néhány órával a csapatok után lehetett megérkezni, miután biztosságot szereztünk, hogy ma már „nem lesz semmi”

Egyéb iránt akárhányszor már épen akkor „történt valami” mikor hadvezér legkevésbé sem várta.

Puff! — Ahol van ni! — közvetlen közelben egy lövés dördült. Mi a manó? Rajtatás! — Zúrzavar, — riadó! — a főőrs egy pillanatra alatt fegyverben állott. „Állj — ki vagy?” — Nem szól senki. — „Állj! ki vagy?” — Még egy kinos csendes szünet — — „Százados úr jelentem alásan, elsült a puskám!” —

Siralmas szaváról rögtön mindenki megismerte: Matyi volt! — Csak hogy a századparancsnok most nem vette tréfára a dolgot, hanem igen komolyan bár röviden intézte el a dolgot: „Csukja be jobban puská zárócsapját! hat óra gúzs!”

posta, nincs távirda, míg Vizaknán a posta minden oldal felé naponta kétszer-kétszer közlekedik, és van távirda is így az áthelyezés által vége vettének azon patriarcalis régi eljárásnak, hogy hivatalos-pénzes s másnemű igen érdekes leveleket csak akkor kapjon meg, vagy küldhesen a szolgabírói hivatal, mikor a küldött macskának tetszik, és ha hadászati tekintetből gondolunk ezen primitív eljárásra, lehetetlen azt nem mondani, hogy hivatali, és éppen közigazgatási hivatali szék hely ott nem lehet, hol posta és távirda nincs.

6. Vizakna fürdőhely új felszereléssel. — Alsófehér megye azon részének, mely a Maros és Küküllő folyóktól keletre és délkeletre fekszik, egyetlen nagyobb községe — városa, mely az állami érdekek képviselőjére hivatva. Ezen városa hazafias érzelmű s minden körülmények közt áldozatkész polgárságának érdekeit emelni hazafias kötelesség. E tekintetben főképpen az érdeklődés az értelmiség gyarapítása, emelése, melyet Vizakna polgárai beismervé igen nagy áldozattal elő mozditották bölcsek kormányunk azon törekvéséért, hogy itt járásbírósság állítsák fel, a mi az egész vidék általánosan elismert elő nyére meg is történt, — egy ily városnak közérdekű törekvését meggyőzően közönségének előmozdítani hazafias kötelessége, s éppen ezen kötelességnek felel meg, ha Vizaknát szolgabírói szék helyül jelöli ki.

Még több más indokokat hozhatnánk fel, melyek teljesebb meggyőzhetik a tek. törvényhatóság közgyűlésének tagjait arról, hogy a midőn a kisenyedi járás szolgabírói szék helyét Konezáról Vizaknára áttenni rendeli, hazafias és közhasznú intézkedést tesz. — de nem kívánjuk hosszabb előterjesztéssel terhelni, azért azon biztos meggyőződéssel fejezzük be folyamodásunkat, hogy a tek. törv. hatósági közgyűlés saját meggyőződéséből folyólag is Vizaknának szolgabírói szék helyül kitűzését elrendelni méltóztatik.

Vizaknán a városi képviselő testületnek 1889. évi november 4-én tartott üléséből.

A nagyenyedi gyümölcsészeti egyesület közgyűlése.

A nov. hó 10-én tartott közgyűlés a tagok központosított részvétel mellett tartott meg, dr. Magyarai Károly II od. al-elnök vezetése alatt.

Dr. Bartók György és Török Bertalan számvizsgálók az 1888 évi zárszámadást 510 frt. 10 kr. bevétel és 495 fr. kiadással elfogadásra ajánlják, minek következtében közgyűlés dr. Winkler Albert pénztárnokot a számadás terhei alól felmenti.

A zárszámadásból kiemelendő, hogy a kertészház befejezésére 354 frt. fordítottak, míg az 1887 évi építési költségek 612 frtot tettek, a faiskola bekerítése 1884-ben történt és 700 frtba került, úgy hogy az egyesület ingatlanokba eddig 1665 frtot fektetett be, azonkívül a vinczellérképezde igazgatóságának közreműködésével 25.000 drb. oltványt és több százezer alma és körte magoncot termeltetett.

Levelezés.

Kávéház 1889. nov. 23.

Felfogadtam nem írok több referátát. Utóvégre nem vagyok rászorultam sem a honoráriumra, sem a halhatatlanságra. Az előbbi úgy is elhorgásza a lapok külföldi levelező az utóbbi pedig nem ér annyit mint egy izletes „Bethlen-szelet“ a „Tigris-nél aztán egy vidéki lap levelezője mit akar? Azt a czéhbéli urak tehetik hogy per „mi költök, beszéljenek.

De most muszáj hogy írjak. Szombat volt. Este volt, de én akkor indultam el kóborolni mikor már mind hazafelé siettek. Egy tárgynélküli tárczáron sem oly megragadó mint egy est. Mellettem, a félyhomályban fonyadt arcú, elványolt ruhájú emberek siettek. Néme-lyikének testét megkopott selyemfedte. Kitudná megmondani, hogy vajjon a farsangon kin hullámozott ez, gyönyörködve annak suhogásába, s abban hogy mily szépen nézett ki az aranykeretű üvegsírban?

De el, e képtől!
Kimentem a sétatérre. Vannak sokan, kik azt hiszik hogy ott már nincs senki. Ime, a vitéz úr ki bizonyosan a holnap kaszárnya-áristomról érkezik azzal a leánnyal. Vagy az a leány, ki kezében a „Házias élet örömeivel“ gondolvissza a szebb időkre, mint Kiss József „Ágota kisasszonya“ S ha már tollam alá került a balladának keresztelt vers, nem tehettem, hogy meg ne emlékezzem róla. Ha pedig emlékezni akarok, referátát kell írjak.

Van itt a mi városunkban egy jóra való egyesület, mely pár év óta nemcsak, hogy számtalan gyermeket látott el tölire ruhával, hanem egyszersmind szellemi vezérrel is lett társadalmi életünknek. E szeszombán is 2 estélyt adott már, s eddigi megállapodás szerint még kettőt fog adni. A rongyos egyletről“ szöveg Erről, a sokak által gúnyolt intézményről, melyet nem tartanak másnak, mint néhány asszonyunk szereplési viselkedésének. Am a közön-

Tíz évi fázis után az egyesület 1890-évből kezd meg nagyobb mérvben az oltványeladást, mi által első-sorban Alsó Fehér megye gazdasági viszonyain óhajt tehetősége szerint lendíteni.

Az 1889 évi költségvetés 184 frt. bevétellel és 174 frt. kiadással irányoztatott elő. —

Szóba hozották a jelen évi gyümölcsstermés és a múltérmásánként 5-6-7-8 frttal elért kedvező gyümölcsárak melyek mellett a gyümölcsstermelés igen jövedelmezőnek ígérkezik.

Az elért jó árak részben onnan származtak, hogy az egyesület közbenjárása és kereskedelmi miniszterünk bölcsek politikája által a szállítási díjtételek mérsékeltevének még az óleosó hulló alma exportja is lehetővé vált egész kocs (száz métermázsza) rakományokban. A hulló alma ára métermázsánként szeptember elején 2-frt. volt, az ár hétről-hétre emelkedvén október közepén 3 frt 50 krt. ért el. A hulló alma Németországba vette útját, főleg Würtembergbe (Stuttgart, Reutlingen, Ludwigsburg) a hol az idén egy alma sem termett és hol almabort szoktak készíteni. Főképpen a gyógyi almát keresték a cizlra, míg az édes finom fajokat, melyek savnálküliek, mint a ponylik, nem kedvelik, kiválogatják.

A vad almát sem vásárolják boralmának.

A jelen év egyőbiránt gazdag tapasztalatokkal gyarapította ismereteinket a kereskedelmi kívánalmak és termelési viszonyok tekintetében —

A fris besztezei szilvát, naponként 30—100 mm szállítottak október elejétől a meddig csak volt belőle. Egyedüli kereskedő a szakmában Strodl Antal volt. vidékünkön előnyösen ismert gyümölcskereskedő. Az árak litervéka számra fizetettek 25—35 krig. Ügylászik esmege gyümölcsül használtatott az árú is jól conveniált. Remélhető hogy jövő évben korábban jelenik meg a vásárló és besztezei szilvák termelése mint esmege gyümölcs hovatovább jövedelmezőbb lesz. Ezt annál inkább remélhetni, mert a fogyasztás főképpen Budapest és Bécs felé gravitál tehát vámoktól nincs, mit tartani. Egyőbiránt a piac Németország felé is kiterjeszhető lesz, mert a nyers gyümölcs idáig ott is vámentes.

Mint hogy a szilva gyorszállítványként exportálható arra is kilátás van, hogy a hasonló nyári gyümölcsök cseresnye, körte, alma, eper, málna, barack is exportképesse tételük egy két év alatt, ha a nyári évszakban jeget tartalmazó kocsi használtatnának, mint Amerikában.

A szilvával a termelők nagyobb árat érhetnek volna el, ha már augusztus és szeptember hónap elején által lekötvé árújuk nem lett volna.

Az előlegek pálinka főzők által adattak, kik 15—18 krjával vették litervékáját, leszedve. —

Némely városi termelő rosszul járt az így eladott szilvával, mert annak szedése, drága napszámmal bele került 10—20 krba is. —

Falun részben szedetik gyermekekkel, midőn 10—20% ot adnak a termésből.

Ha a besztezei szilva kereskedést sikerül állandósítani, a pálinka főzők, a csekélyebb értékű húsos és sárga-

ség ellenkezőleg vélekedik, de még mindig nem részesei akkora pártfogásban, minőt e humánus intézmény megérdemelne.

A szombati estély is erről győzött meg. Voltak ott sokan, kik nem voltak ott. A kávéház, melyet Munkácsi bérlő ingyen ajánlott fel, így is megtelt. Nem halgatható el azonban közönségüknek azon, de a jó rendben bizonyosan nem alapuló felfogását, hogy annál sikesebb, minél később jön az ember. Így történt hogy a mi kis városunkban egy fél 8-ra kitűzött estély programja 9 órakor kezdődött. Ezen azonban a rendezőség segíthet és kell is segíteni.

Mondom, hogy későn, de azért még is élvezettel halgattuk végig Krizmanits Vilmosné és Szabó Jenő szavallatát. Előbbi Kiss József fenn emlitett költeményét, utóbbi egy fraucezia vig monológot adták elő, a náluk megszokott gyakorlottsággal. A népzenekar nyitánya azonban nem elégitett ki. Általános a panasz, hogy cigányaink nem tanulnak. Annál inkább meglepett azonban a theol. palkar szereplése. A majdnem teljesen új tagokból álló dalosok, derekasan álltak meg helyüket.

Azatán tánc volt éjjel utáni 2 óráig. Kik táncoltak? Mindenki. De még sem. az első estélyen domináltak a fiatal asszonyok, nem a leányok. Ez utóbbiaknak pedig megesszom, hogy a referensek országsszerte iszonyú ligát szerveztek. Azt akarják, hogy csak azok írójának ki névsorba, kikről bebizonyosul, hogy évenként kevesebbet költenek ruhára, mint egyébre. Mert, azt mondják, hogy az még is absurdum hogy egy leányra hús, liszt, kávé stb. költenek 200 frtot, s ruhára 4—500 frtot. Itt én nem osztom ez irtózatot emberek nézetét.

Az én feleségem, s leányom nem költ, mert nem adok. Tegyetek ti is így papa-collégák!

A viszontlátásig

Mephistó.

szilvára lesznek szorítva melyek bő termése az alacsony ár mellett is jövedelmez.

A téli és őszi alma kereskedésre nézve a fajok tekintetében tettek érdekes tapasztalatok:

Ugyanis ki a hulló alma kereskedést némi figyelemmel kísérte, meglepetéssel tapasztalhatta, hogy tévedésből v. rossz akarattól azok közé a vad alma sokféle neve vegyült. Az erdei vedalma sárgás zöld, apró, de látható voltak nagy fehér, továbbá csikos, végül egyik oldalukon szép pirossal belehelt vad almák is, melyek, csak izükről fanyarságokról voltak felismerhetők. Ezutóbbi vadalmak tulajdonképpen nemcsak alma magról kelt vadonczok. És az árú közé beelegyítők sok kellemetlenséget és kárba vesztett szedési és szállítási költséget okozott a termelőknek mert végül a vásárló felismerő az árúnak hasznavehetlenségét azt kárterítés nélkül költötte.

A csemege almákra nézve megjegyzendő, hogy batul és ponylik s más hasonló nemcsak fajokkal nem érték meg el azon árakat melyet finom minőségű és mérsékelt termésük következtében megérdemelnek. Ennek oka részben az, hogy ezen gyümölcsöket minden válogatás nélkül becsejítjük áruba. Azt kell tennünk, hogy a hulló almát lelkiismeretesen el különítsük, és továbbá a túlaprókat, foltosakat, férgeseket, melyek végül is 10—15% át teszik az árúnak és akár a helyi piacon akár a bor almával alacsonyabb, de elég tisztas áron 50% al olcsóbban értékesíteni lehet, kiválogassuk így azán a finom és szép csemege almáért mégis oly magas árt érhetünk el hogy a kiválogatott alma ingyenbe maradjon.

Meglepő rákuézve hogy a kereskedő többet ad a gyümölcs nagyságára, szépségére, színességére, mint a faj finomságára. Nagy piros, bőventermő puha almák melyek, csak falvakon termelhetnek mert úri kertben meg nem tűrik ép oly áron fizetettek, mint a batul és ponylik, bár enni nem valók, de minden évben bőven szoktak teremni.

Ez onnan van mert nagy városokban ezen almákat konyhai czélokra, főleg a czukraszok, de háziasszonyok is keresik minthogy fedolgozásuk szaporán megy.

Ez az oka, hogy a bőven termő Török Bálint alma oly hirre vergődött Magyarországon.

A Clergeau körte is igen kelendő lenne nagyságánál fogva. Félvad magról kelt nagy körtékért kétszeres árt láttam fizetni mint a finom apróert. —

A tudományos gyümölcsészetnek is nagytere van náluk, a batul, ponylik é gyógyi almák nak legalább 10—10 változánya fordult meg az idén szeimeim előtt. A gyógyinak egy épen finom ízű és szépkinézésű változatát láttam paczalkai földművelőktől. Ez csikos gyógyi volt, fejtől alappal, halvány piros csikkokkal, szép fehér hússal, kitűnő zamattal.

Az idei száraz esztendőben az is bebizonyult, hogy a fákkal beültetett kaszáló rétek hozama biztossabb. És előre látható, hogy a kaszálók, részben az erdőirtások pár évtized alatt nemcsak gyümölcsfák által lesznek vidékünkön beültetve — vidékünkön, melynek égálja Erdélyben legkedvezőbb a gyümölcsstermelésre

Dr. W. A.

Megyei rendkívüli közgyűlés november hó 30-án.

Ha a rendes közgyűléseknek oly nagyszámú közönsége volna, de hogy lehetne szó az apathiáról, melyre oly nagyon szeretnek hivatkozni az állami adminisztratio hívei. Alig nyitotta meg a gyűlést a főispán ő maga, — még nem látott s hallott élvezet jutott részébe, Berzenczey István azonnal megindította az interpellatiokat, különösen azt kérdvén, hogy azon ügyekben melyekben a mult közgyűlésen felebbezést jelentett be, miért nem adattak ki neki a jegyzőkönyvi kivonatok. A főjegyző felvilágosítása után az aispán kinyilatkoztatja, hogy az ügyrend nem rendeli el ily kivonatok kiadását, de a ki kéri, annak mindég ki szoktak adni, miután pedig az interpelláló ezt nem tette, s azt, hogy kívánja, nem sejtette senki, — azért nem is küldetett kivonat. — A gyűlés tudomásul vette a választ, de Berzenczey felebbezést jelentett be. A tisztújítások határ napja december 12-ére tűzött ki. Több választmányi tagnak megválasztása után Vizakna kérése jött tárgyalás alá. Itt volt majdnem minden vizaknai bizottmányi tag. Az állandó választmány egy, az ügyet s a körülményeket megvizsgáló bizottság kiküldését javasolta. Berzenczey, Szöcs József, Timár Károly, Sylvester D., Pávay V., Pibek ellene, — Csató aispán, Moldován J. kanonok, b. Splényi, Medgyes B., b. Kemény Géza mellette szölk. Igazán élénk vita volt. Végül a bizottság oly utasítással küldetett ki, hogy a tavaszi gyűlésre jelentést tegyen. A terem erre egyszerre kiürült. Nem sok tag hallgatta már a hárli körjegyzőség megszűntetését, — a megyei

szabályozását tározását bordi hie szöve ir tagjainak alatt“ el B. s Berze indítvány lott fel. könyv hi megörök feltétlen egy nag

7-én nagy tanácssterm lók között tanuló, sz karja a n igen érde várja a k legszerete áron, u mával. A készsége ből forin a játékon

nehány gyermeke dött Zala másod n vigjátéko Ugy az kis és n mes esté jelenőkn

szolgabí ban elő deczemb országos hó végen m szükségű 1889. n hónvédé

23- tarto tek: De József 80 mond. Or Fejérdi J. Józse Buda Á szives Ciner.

Legszebb, művészi a nek lapu külön ke áldozattal albumából adjuk ez hogy az egyes lap Elischer szobadisz szolgálmal Pálmay I U. Helve adjuk az albuma. Ujhazy E nek nagy hat arezk rajza. I. Sándor o Abdul H elnöke. M királylya rak. némi ezimerek nyolcz n rendelve ezárért. tősége

Játék Mutatv A is a ját játékok

szabályrendeletek gyűjteményes kiadásának elhatározását. — Baross minster adományát a csombordi hidra s az abrudbányai utra, melyért köszönő irat fog küldetni, a központi választmány tagjainak ünnepélyes esküjét, s végre az „5 percz alatt“ elkészült jegyzőkönyv hitelesítését.

B. Kemény Kálmán főispán kitünően elnökölt s Berzenczey barátunk ezért elismerést kívánt indítványozni, de — mert az „5 percz“ alatt állott fel. — nem nyerhetett szót, — a jegyzőkönyv hitelesítése után pedig már nem lehetett megörökíteni az „ellenzéknek“ mindenki által feltétlenül pártolt loyalis szándékát, — s csak egy nagy éljenzés jutott főispánunknak!

VEGYES HIREK.

— **A szegény tanulókat segélyező kör** december 7-én nagyszabású mulatságot rendez a városház színház tanácstermében. A nagy szükség, melyet a szegény tanulók között tapasztal, csak fokozza buzgalomát, mert a jó tanuló, szegény gyermek díszre lehet a hazának s erős karja a nemzetnek. „Thea estély“ szerény czime alatt igen érdekes műsorral előadás, táncz és gazdag buffet várja a közönséget, hol a legkedvesebb asszonyok s a legszeretetre méltóbb leányok szolgálják ki oly mérsékelt áron, mint a még kedves emléken álló „bazar“ alkalomával. A cél szép, az eszköz jó s a közönség áldozat készsége pár hatossal is sokat tehet, mert a sok krajezárból forint lesz. A ki jól akar mulatni s a mellett támogatni a jótékonyt, — jöjjön el a „fillérestélyre“.

— **Özv. Eleaszkyné** tanító vezetője alatt néhány műkedvelő közreműködésével a zalathnai iskolás gyermekek, kiknek ügyes játékában már többször győnyörködött Zalathna közönsége, ismét készülnek, hogy karácsony második napján „A fonográf“ és a „Mama leánya“ című vigjátékokat színre hozzák a reform. templom javára. Ugy az előkészültre kitűzött művek érdekessége, mint a kis és nagy műkedvelők esinos játéka előre is egy kellemes estét biztosítanak a jótékony czélú előadásra meg jelenőknek.

— **(Kérelem).** Nemes alsó fehér megye tekintetes szolgabíróit tisztelettel fölkérem sziveskedjenek a járásukban élő 48—49 és igazolt honvédek névsorát hozzám december 15-ig beküldeni, hogy a budapesti központi országos h. egyleti bizottsághoz fölterjeszthessem a jövő hó végeig, kérem a tekintetes szolgabíró urakat különösen megjegyezni azon egyének nevét, kiknek nagy szükségük vagy az országos segélyezésre. N. Enyed. 1889. november 30. Garda József. sk. afehér. megyei honvédegyleti bizottsági elnök.

— **A szegény tanulókat segélyező kör** f. hó 23-án tartott fellér estélyje alkalmából felül fizetni sziveskedtek: Deli Ödön 1. 70 kr. Szilágyi Farkas 1 frt Seymann József 80, Zeyk Károly Krizmanics Vilmosné Garda Zsigmond, Orgonás Zsigmond 70—70 kr. Magyar Károly 60 kr. Fejérdi Józsefné Fellman József Hermann József Cerner J. József Török Bertalan 40—40 kr. Anyecskij N. Buda Árpád 20—20 kr. Összesen 9 30 frt. kr. Fogadják szives adakozók a körnevében halás köszönetemet ifj Ciner.

— **Rendkívüli kedvezmény lapunk előfizetői részére.** Legszebb, legelősebb karácsonyi, újévi, alkalmi ajándék. Három művészi album (20 képpel) csak 1 frt 50 kr. Hogy t. előfizetőinknek lapunk iránt taustított ragaszkodását megháláljuk, részükre külön kedvezményről gondoskodunk s egyik fővárosi könyvkiadótól áldozattal beszeretünk egy kis készletet legújabb három művészi albumból, melye a legszebb alkalmi ajándékokat szolgálhatnak s adjuk ezeket t. előfizetőinknek csaknem ingyen, oly ponton áron, hogy az albumok egy lapja is többet ér ennél. Az albumok minden egyes lapja 25 ctm. magas és 20 ctm. széles. a legszebb kórjakok, Elischer Lajos ismert művészi rajzai után; keretekben a legszebb szabadidőszül, művészi kivitelű borítékokban pedig szalon-asztal díszül szolgál. 1) Művésznők albuma. Jászai Mari, P. Márkus Emilia, Pálmay Ilka, Báro Splényiné Blaha Lujza. Sz. Prielle Cornelia és U. Helvey Laura művésznőink nagy arcképeivel. előfizetőinknek adjuk az egész albumot e hat arcképpel 45 krajezárért. 2) Művészek albuma. Felek Miklós. Nagy Imre. Nádai Ferencz. Szigeti József. Ujhazy Ede és Vizváry Gyula. nemzeti színházunk jeles művészeinek nagy arcképeivel. előfizetőinknek adjuk az egész albumot e hat arcképpel 45 krért. 3) Cralkodók albuma és a világ ezimerrajza. I. Ferencz József királyunk. II. Vilmos német császár. III. Sándor orosz ezár. Viktoria angol királynő. I. Humbert olasz király. Abdul Hamid török szultán. Sandi Carnot a faranciaa köztársasági elnöke. Mária Christína spanyol regenő a kis XIII. alfons spanyol királlyal nagy arcképeivel; — a borítékon pedig a magyar. osztrák. német. porosz. orosz. angol. olasz. török. francia és spanyol ezimerek nagy rajzaival. előfizetőinknek adjuk az egész albumot e nyolcz nagy arcképpel és 10 ezimerrajzzal 80 krért. Egyszerre rendelve adjuk mind a három albumot (20 képpel) 1 frt 50 krajezárért. *A megrendelések kiadóhivatalunkhoz a „Közérdek“, szerkesztéségre

CSARNOK.

Játékaink a kollégiumi életben 1840—48 és 1850—55.*

Mutatvány Kosz Ferenoz „Életem és emlékeim“ című művéből

A falusi gyermekek magokkal viszik a kollégiumba is a játékok iránt érzett hajlamaikat, csak úgy, mint a játékok s ezek között főleg a labdázás a curián adták

az ismerkedésre a legelső alkalmat. Így folyt ez az egész szeptemberi szorgalomidő alatt, valahányszor csak időt szakíthattak ezekre azok, kik szolgai kötelességek teljesítésével elfoglalva nem voltak. Ebben a tekintetben még az öreg diákok sem képeztek kivételt, ők is szívesen összeállottak és kemény somfa-botokkal ütötték a curián d. e. 11—12 között a kukkot. Ilyenkor az apró muzsa-sereg kiszorult a curiáról az auditorium háta mögé s ott folytatta a beállót. Midőn pedig a diákok a curián nem labdázhattak, akkor az osztályosoké volt az egész curia és az auditorium mögötti kis udvar.

Azon diákok, a kik kukkot ütöttek, a fasor elibe állottak s onnan a nagy auditorium között lévő szabad tér felé ütötték a labdát. A kukk-fogók is ilyenkor csak diákok lehettek, de a bámészködő gyermekek sem hiányoztak. Mulatságos jelenet volt, midőn a kukkra ütött labda, mely rendszeren jó nagy volt, az azt kifogni akaró diák kezéből kiesezett s földre esett. Ilyenkor hahótára fakadt az ifjuság s torka szakadtából kiáltotta: „Szurok szurok!“. Ez zel azt akarták kifejezni, hogy máskorta az illető szurkozza meg tenyereit, mert így a labda nem fog abból kieseszni. Az illető ilyenkor rákvörös lett, restellte a szurkos lekiabálást és azután ugyancsak rendbe szedte magát, hogy rajta e szegény többé meg ne essék.

A classisták a szeptemberi szorgidő alatt leginkább beállót játszottak. Rendszeren 10—12 tanuló egy társaságot képezve: ennek fele beálló, a másik fele künnlevő volt. Ezt azonban afeldobott krajezár döntötte el, előre történt megállapodás alapján. Ezután a bennlévők közül egyik fiu középre állott, a künnlévők közül kettő a bennállótól 10—10 lépés távolságra állván, egymásnak dobálni kezdték a beunálló feje fölött a labdát. Két-három izbeli dobálás után valamelyik künnlevő hozzácsújtotta a bennállóhoz a labdát, a ki e dobálás alatt szem-fül volt s ugyancsak tekintet a dobálókra s igyekezett kiugrani, most előre, majd hátra szökve, majd leguggolva a feléje dobott labda elöl. Ha az ütést kikerülte, a feléje sújtó szerepének vége volt, másik állott annak helyére. Megtörtént akárhányszor, hogy a virgoz, szemfüles bennálló az összes künnállókat lefőzte: egyik sem bírta megütni. De megtörtént az is, hogy egy-egy gyors kezű künnálló az összes bennállókat eldöntötte. Ilyen gyors kezű volt közöttünk Zudor Lajos, kinek súlyos és biztos dobásától mindenikünk félt. Meg volt állapítva, hogy a bennálló csak csipőn alul volt szabad megdobni, de azon felül semmiképen sem. Boneztan tudása nélkül is rájöttünk, hogy a nemesebb szerveket takaró törzset és fejet bántani nem szabad.

Azonban a szeptemberi szorgalomidő alatti játszás csak kezdete volt a tavaszi mulatságuk. Alig ment el a hó a Teleki-kertből, a muzsa-sereg már ott zsihongott főleg szerdán és szombaton délután nagy botokkal és labdákkal. Itt már a kótyázás volt nagy divatban, de e mellett a kukkütés is. Azonban ott a labdázás csakis szent-György-napig volt megengedve. Jó volt ez is bevezetésül a husvétől pünköstig tartó mulatságokhoz, melyeket a kollégiumi játszóhelyén, a „Király-kút“ felett lévő s két sor jegenyefával körített, koralaku, aima gyepes téren folytattunk.

A kótyázás igen élénk és sok ügyességet, szemeséget igénylő labdajáték volt. Itt is volt négy bennálló és négy künnálló. A bennálló botokkal voltak ellátva s párosával álltak lyukba. A két pár egymástól távolsága 50—60 s még több lépés; az egymással szemben, illetőleg félloldalalag állók közötti távolságot rendszeren a botok hosszúsága szerint mérték ki; a két botnak egymást érni nem volt szabad. Az így beállott négy botosnak a künnállók közül kettő dobálni kezdte bot alá a lapdát, melyet az minél távolabb igyekezett elűtni, de nem félre hanem egyenes irányban. Ezért a lyukból kiugrani és a labdát félreütni szorosán tiltva volt s lett aztán zaj, lárma, ha valamelyik e szabályt átlépte. Ha a künnállónak sikerült a bennállók által felütött labdát kifogni és a bűdibe kerülőket ki- és beszaladásuk alatt a labdával megdobni: akkor szerepet cseréltek, a künnállók mentek be és megfordítva. Mindenki inkább szeretett bennálló lenni, mint künn álló s ez nagyon természetes volt, mert a bennállóknak fegyver — ha bot is — volt kezükben s így ők voltak a főszereplők.

Azonban legszebb időtöltéseink nem a curián s nem a Teleki kertben, hanem a kollégiumi játszó helyén folytak le. Ezekben már mi szegény fiuk is ép úgy részvehettünk, mint többi tanuló társaink. Husvét és pünköst között szerdán, és szombaton délután 2. órák a tanuló ifjuság a curián osztályonként sorakozott. A könyvtárör kinyitotta az alsó soron lévő szobát, melyet akkor sequestrumnak neveztek. Ebből kiadta mindenik osztálynak zászlóját és dobját. A zászlóvivők és a dobosok az illető osztályok élére állottak. Elzárt sorakoztak az úgynevezett bandisták, t. i. a diákokból alakított zenekar réz hangszereikkel. Legelől mentek a legkisebb tanulók, a cellisták tanítóik vezetése elat, ezek után conjugisták. utának a hat gym. osztály. novitius és veteranus historicus diákok, a juristák, a theologusok, a menetet bezárta a zenekar. Dobzó és zene riasztotta fel a szent-Miklós-utca lakóit a kis templomig. Az utóbbi napon

zökkel, az utczán hömpölgött a báluló sereg. A kollégiumi játszóhelyre érkeze, kezdetét vette a labdázás, rendszeren kótyázás, kukkütés és bűtüzés. Kicsinyek és nagyok résztvettek ezekben a játékokban. Nem reselt, nem szégyenlette ezt senki. Akárhány osztálytanító oda vegyült apró tanítványai közé és ingra vetközve, játszott estig velük. Itallunk a pompás Király-kút vize volt de fáradtan inni nem volt szabad. A vizen kívül oda hozták a m. vásárhelyi kofák kosarakkal a frissen pártogatott kakast és nagy eszerépkannákban a friss méhsert, Lidi néni pedig a friss kifliket. Ilyen ételek és italok mellett mulatott az akkori 7-8 száz számból álló ifjuság apraja és nagyja késő estig, midőn a hazamenet ép oly szép rendben történt mint a kivonulás. Ezekkel a játékokkal képeztük magunkat, a nélkül, hogy erről akkor sejtelmünk lett volna, a szabadságharc bajnokaivá. A XII-ik honvéd-zászlóaj azon ifjuságból nyerte a legkitünőbb honvédek.

1850 után már nem voltak meg a dobok és a zászlók. Elseperete azokat is a vihar Csendben vonultunk ki a játszóhelyre, mint valami temetésre. A kollégiumot tanáraiban és ifjuságában sujtott több rendbeli csapás ránehezedett az ifjuság kedélyére is. Végre elmaradt a játszóhelyre való kivonulás s mai ifjuság ma már csak traditióból tudhatj, hogy ott hajdan szebb élet volt.

KÖZGAZDASÁG.

A trágyázás.

A trágyázás czélja az, hogy visszaadjuk a földnek azokat az ásványi anyagokat, melyeket róla növényeinkben lehordtunk. Ez a visszapotlás azért szükséges, hogy a talajt megtartsuk abban az állapotban, mely a növények termelésére a legkedvezőbb.

A növények nem egyebek, mint egy bizonyos számú különféle elem kedvező arányban történt egyesüléséből létre fött szervezetek, melyek a nap által kisugárzott hőt és fényt raktározva a szervesetlen anyagokat szervezetekké alakítják át. Erre képesek a növények. De, hogy egy darab mászközből a meszet, piritből a vasat, timföldből a káliumot stb. stb. kiváltszák maguknak arra nem képesek. Mert a növényi anyag, hogy szerveződhessék, nemcsak bizonyos elemeket kíván meg minden másoknak a kizárásával, hanem e kiváltságos elemektől egyszersmint meghatározott és emilyenből amolyanná változható állapotot is követel. A tápláló elem igen kivételesen szabad állapotban is áthasonlítható: ilyen az oxigén; legközönségesebben azonban szükséges, hogy megelőzőleg valamely többé vagy kevésbé komplikált vegyületnek részül szolgálj legyen. Példának okáért a szén igen nagy arányban hatol be a szövetekbe; mindazonáltal a szénnek oly nagyszámu vegyületei közül egyetlenegy sem tápláló csak a szénzavgyáz a kiváltszékppen szén szolgáltató táplálék.*

Ezekből az következik, a trágyát bármilyen alakban hordani a földre nem szabad, illetőleg nem észszerű met a növények nem vehetik hasznát.

Az eddig ismert 76 elem közül kevés, mindössze csak 22 (12 nem fém és 10 fém) hatol be a növények szervezetébe. E szerveződhető elemek a következők:

1. nem fémek: nitrogén, oxigén, bór, bróm, szén, klór, fluór, hidrogen, jód, foszfor, kovany és szén;

2. fémek: alumínium, kalcium, kobált, réz, vas magnézium, mangán, kálium, nátrium és cink.

Esetlegesen egyéb elemek is behatolhatnak a szervezetbe, de épen nem látszanak arra valóknak, hogy azzal egy testlé váljanak; az ilyen testek jelenléte mindenkor kisebb-nagyobb zavarokat idéz elő, sőt a szervezett azon igyekszik, hogy kivesse őket magából.**)

Egy példa ez utóbbi állítás bebizonyítására elég lesz.

A vegytan tanítja, hogy a kálium helyettesítheti a nátriumot és viszont. A kálium pedig okvetlenül szükséges a keményítő képzéséhez. Ha a kálium hiányzik a talajból vagy nem elegendő mennyiségben van jelen s ha ezt nátriummal akarjuk helyettesíteni, e növény nem fogja felvenni, akár milyen alakban adjuk is neki, hanem szenyved s végre kiszárad. Mert a nátrium helyettesítheti ugyan a káliumot a vegykepleten, de nem a növényi szervezetben. A klór is helyettesíthet a nátriumot, de növényi tápanyag csak akkor lesz, ha a nátriummal vegyült. (Konyhasó.) Ezeket mondhatni a nitrogén és oxigénről, az oxigén és hidrogénról stb. Magába véve a 22 elem nem vesz mind részt egy növénynek az alkotásában, hanem főképen csak négy — nitrogén, szén, hidrogén és oxigén — és ezeknek számtalan vegyülete egyesítve csekély mennyiségű ásvány anyagokkal. A trágyának tehát olyannak kell lenni hogy az ásványi részeken kívül főleg nitrogénben legyen gazdag, mert a többi tápanyagot nevezetesen a szén oxigént és hidrogént a levegőből veszi a növény.

(Folyt. köv.)

*Emeri „A növények élete“ 179. oldal.

**U. o.

